

SPEECH-“Fons Reservats Universitat de Girona”-

Bon dia, senyores i senyors, Sr. Vicerector , Dr. Francesc Roca; Dra. Anna Maria Geli; alcalde de Palafrugell, sr. Juli Fernandez; dr. Xavier Pla; directora de la biblioteca, senyora Antònia Boix.

Els agraiments serien molts, i no m'hi vull estendre gaire, perquè m'ocuparien massa temps. No obstant això, els tinc sempre molt presents , ja que hi ha coses que només poden tirar endavant gràcies a la col.laboració de molta gent.

El que si vui és agrair , molt especialment , la tasca de l'exrectora de la Universitat de Girona, la Dra Anna Maria Geli, ja que va ser ella la que va iniciar el projecte de col.laboració que avui es conclou, amb una carta escrita l'Agost del 2013 , oferint la custòdia del llegat de Tom Sharpe dins dels Fons Reservats de la Biblioteca de la Universitat; el meu agraiment al alcalde de Palafrugell , el sr. Juli Fernandez, que immediatament va oferir la seva ajuda per a la creació d'una Fundació en memoria de Tom Sharpe; al vicerector , el dr. Francesc Roca , per totes les facilitats que ha posat; a la directora de la biblioteca de la Universitat, la senyora Antònia Boix , per el seu entusiasme i dedicació; als professors José Maria Perez Collados i Joaquim Rabaseda de la Universitat de Girona ; a les profesores Anna Caballé i Isabel Verdguer de la Universitat de Barcelona , per la seva inestimable ajuda; al pintor Guillem Rocas de Palafrugell per la donació de la magnifica caricatura del “ex libris” i a l'advocat Josep Maria Prat Sàbat per la seva gran saviesa en l'exercici de l'advocacia i la seva infinita paciència, sense les seves valuoses gestions , avui no seríem aquí.

Alguns de vostés es preguntarán : que hi fa el llegat de Tom Sharpe a la Universitat de Girona? Un escriptor britànic l'obra del qual dona voltes quasi permanentmet al voltant de la sàtira de la societat anglesa, professor a Cambridge , admirador de l'obra de Evelyn Waugh i Woodehouse . És a dir , tenint en compte el seu anglicisme profund, no seria més lògic que fos una ciutat anglesa la que acollís els seus arxius literaris i la seva biblioteca personal? No puc expressar, encara que ho acabo d'intentar , el profund agraiment que sento cap a la Universitat de Girona , per haver fet possible una altra alternativa, afavorint que l'estada de Tom Sharpe a la Costa Brava durant 21 anys es perpetui a través del seu llegat i, en consecuencia, per la possibilitat que oferirà als investigadors i estudiosos de la seva obra el fet de mantenir-la viva en el si de la cultura catalana i universal.

Un dels motius de disgust més freqüents de Tom Sharpe estava relacionat amb l'encasellament de la seva literatura .Les seves són novel.las d'humor , en efecte, de riallades, moltes d'elles , corrosives e impúdiques . Podríem parlar d'un “dirty realism” que en el seu cas no ha merescut, no obstant això, l'aura acadèmica que sí que tenen altres escriptors , com el nord-americà Raymond Carver. En aquest sentit, estic convençuda que els papers inèdits de Tom Sharpe i la consulta dels seus manuscrits i les seves cartes permetrà , en el futur , una reinterpretació més madura i profunda de la seva obra.

“Per tots , jo no soc més que un escriptor de llibres divertits .SEMBLA QUE NINGÚ ENTÉN QUE A SOTA LA COMÈDIA I LA FARSA INTENTO , encara que sigui només d'una manera dèbil, DIR ALGUNA COSA. Aquí (és a dir , a Catalunya, des d'on escriu la carta al seu germà Phil el 1996) , ho han entès, aixó” li diu satisfet, perquè se sent millor llegit en català i en castellà que pels seus lectors naturals : els anglesos. “Comprenen , continua Sharpe, que els meus llibres carreguen contra la injusticia social i crec que cap altre escriptor anglès ho fa en aquests moments i de una forma tan efectiva com jo”. I hi afegeix, encara més satisfet: “el dia de Sant Jordi, que és el dia en què es venen la major

part dels llibres a Catalunya , l'edició combinada de *The Midden* , en català i en castellà alhora va vendre més còpies que cap altra llibre durant aquella jornada .El llibre encara s'ha de publicar a Gran Bretanya. Aquí la novel·la es va traduir com a “L'ovella negra” i “Lo peor de cada casa “ i , en efecte , va ser un gran èxit. Se'n van vendre 230.000 exemplars en tres setmanes. I això , després d'un silenci de 10 anys.

Es a dir , que Tom Sharpe , a Catalunya , des del seu racó a Palafrugell, es va sentir més reconfortat intel·lectual i anímicament del que li havia suposat la seva experiència a Gran Bretanya fins llavors.

Les seves novel·les eren una manifestació del que ell anomenava “Hobbled by terror” , que podríem traduir com “travat, cohibit per terror”. El novembre de 1959 escrivia:”Els meus llibres seran la història de la meva vida, disfressada, transformada, recargolada dins d'un atuell gelat”. I aquest és, segons el meu parer, l'aspecte que no s'ha analitzat suficientment de l'obra de Tom Sharpe : el fet que el seu humor desbaratat i corrosiu era l'expressió de sentiments i temors molt profunds , que només era capaç d'alliberar en clau humorística. El riure , doncs, com a màscara del plor d'un nen que va quedar col·lapsat per vivències que superaven la seva capacitat d'enteniment . Tom Sharpe mai no va aconseguir despendre's d'aquell nen aclaparat per la presència paterna i per les conseqüències de les seves creences polítiques i religioses: “La meva ombra és la meva bèstia negra que crea pors, destrueix la meva confiança en mi mateix i m'impideix realitzar-me plenament “ llegim en un diari dels anys 50. O bé :”Haig de matar la meva ombra infantil “. Comentaris punyents , que reflecteixen la neurosi on va viure. És a dir, que l'obra de Sharpe, més enllà de les aparences, de la seva pretensió de fer riure i això, en efecte, li agradava molt, volia arribar més lluny, molt més lluny. Res , en ell, era inconscient.

Tal com es pregunta Llàtzer Moix , en el seu llibre “Wilt soy yo”, és Wilt realment Tom Sharpe? Llegiré part d'una carta que va escriure a la seva amiga Mrs Tarling , el 1997, sobre els personatges de Wilt i Eva: “Jo soc Wilt i Eva a la vegada .Sóc tan ridícul i absurd com Eva , però també decidit i tinc entusiasmes salvatges. Molta gent menysprea Eva, però jo no. Sense les Eves d'aquest món, els Wilt estarien perduts. Tothom té un do; desgraciadament molta gent no ho descobreix mai. Jo vaig ser afortunat quan, a l'edat de 41 anys, vaig descobrir de manera casual que era un pallaso i feia riure la gent” .

LLUMS i OMBRES.

La profesora de Filologia anglesa de la Universitat de Vigo, Cèlia Vazquez, que el va conèixer personalment i que col·labora amb la Fundació , va escriure una tesi i un llibre , “El humor como máscara del desencanto en las novelas de Tom Sharpe” , on es planteja com Sharpe utilitza l'humor per conjurar els sentiments més dolorosos , per denunciar situacions socials injustes, per burlar-se del fanatisme i de la ineptitud humana en general. Aconsegueix , en definitiva, que el lector pugui riure's de les seves pròpies debilitats.

L'humor allibera les tensions acumulades i, a la vegada, serveix de mecanisme de defensa. L'humor de Sharpe és un antídote contra el desengany, és la màscara que utilitza contra el neguit que pot crear la realitat quotidiana: és , doncs, una catarsi. No pretén ser pedagògic, Sharpe no predica comprensió davant l'estupidesa i l'incompetència humanes, només les retrata, les exposa a la vista de tothom, com un sobirà absurd que , no obstant això, ens fa la vida impossible. Les seves novel·les de farsa grotesca i salvatge dibuixen unes preocupacions intel·lectuals i culturals, encara que Sharpe mai fes el pas de plantejar-les d'una altra manera que com a burla. Durant la seva infantesa va quedar immunitzat davant les gran paraules. No en volia, de grans paraules, però l'amor, la felicitat i la compassió van bategar sempre en el seu interior tancades amb pany i clau.

Per tant, l'humor de Sharpe no és una simple tècnica literària , encara que ens pugui semblar així, sinó que és una visió al·legòrica de la vida i el món. Les dificultats que ell mateix va anar trobant durant la seva vida li van semblar tan absurdes i absorbents que va aprendre a alliberar-se'n a través de l'humor i de la incongruència. El seu humorisme consisteix en la supressió de totes les motivacions lògiques o morals per reduir els actes humans a l'absurd.

La seva crítica i el seu desencant s'estenien al món polític i també al món editorial. Malgrat que Sharpe va confessar en les seves entrevistes que no s'inclinava per cap tendència política ,en la seva obra critica totes les ideologies, ja sigui a través de personatges conservadors com totalment radicals.

El que no suportava era constatar la incoherència entre els ideals predicats i la vida practicada d'alguns polítics.

Em va dir diverses vegades :”Quan escriguis la meua biografia t'enfrontaràs a una feina colossal. Com em classificaràs? Et serà impossible. Visc en una anarquia mental. “Vaig viure de prop el nazisme durant l'infància –adolescència fins que va morir el meu pare quan jo tenia 15 anys. Vaig ser deportat de Sudàfrica per comunista. Vaig ser anarquista? Lliberal? Socialista?

No estava d'acord amb l'evolució política del seu país, liderat aleshores per Margaret Thatcher. Tots sabem el que va suposar aquell govern per Gran Bretanya : el desmantellament del teixit industrial i dels beneficis que la classe treballadora havia adquirit al llarg del temps.No hi podia haver dues persones més contraposades que Thatcher i Sharpe.

Tom Sharpe va sortir fugint d'un país, el seu, que s'estava transformant en un lloc inhòspit i aliè. És a dir , que va arribar a la Costa Brava en un moment de profunda crisi professional. Quan va aterrar a l'aeroport del Prat el dia 20 de Abril de 1992 era un home EXHAUST, ACABAT, INFELIÇ I CONFÓS. Es diria a si mateix, recordant a Yeats (el poeta preferit del seu pare) que Inglaterra no era un país per a vells.

Hi ha poca informació sobre la seva estada a Sud-àfrica , entre els anys 1952-1961 .No obstant això, van ser anys decisius , sempre molt presents en el seu món interior, ja que van ser els anys del seu primer matrimoni amb Criquette i també de la ruptura amb ella. Anys de compromís polític contra l'apartheid i de descobriment de la fotografia com a eina per a la denúncia social. Sharpe va ser molt amic d'Alan Paton i Alberto Luthuli, aquest últim president del Congrés Nacional Africà i premi Nobel de la Pau el 1960. Solien anar junts amb moto de Durban a Pietermaritzburg .

L'experiència sud-africana va acabar sobtadament. El diari “New Age” del dia 16 de Novembre de 1961 , vinculat al Congrés Nacional Africà , va informar que el Ministeri de Justícia del govern sud-africà donava deu dies a Sharpe per abandonar el país. El definien com un membre de la branca de Pietermaritzburg del Congrés de Demòcrates, dramaturg i fotògraf professional , autor d'una dura i sarcàstica crítica de l'apatheid i d'haver fotografiat el camp de detenció de Stofberg.

Sharpe declararia: Sud-àfrica és un país on la discriminació racial i l'explotació econòmica es donen la mà. La repressió més salvatge dels drets humans té lloc a Sud-àfrica , i el món ho ha de saber.

Va escriure un missatge als sud-africans dient que estava convençut que només l'Aliança del Congrés lluitant per una nova constitució basada en els principis del Freedom Charter podria canviar les coses i oferir una vertadera prosperitat a totes les races que conviuen en el país. No cal dir que la història li donaria la raó i l'artífex seria el gran Nelson Mandela.

Pel que fa al món de les editorials, Tom Sharpe el va conèixer bé, ja que Wilt va ser un fenomen mundial, amb milions d'exemplars venuts a tot el mon. No obstant això, a Tom li desagradava el seu mecanisme intern, el màrqueting que progressivament va anar-se apoderant del funcionament de les editorials i que exercia una pressió excessiva sobre els autors. Sharpe es va adonar que era més important el marqueting i que la publicitat i les vendes condicionaven la creació literària. La seva reacció va ser la de sempre : parodiar el món editorial de manera sarcàstica al llibre "The Great Pursuit", "La Gran persecució". Aquí preveu que en el futur faran falta grans quantitats de diners per invertir-les en publicitat, quantitats que només es podran compensar si el llibre promogut és un best seller. Va tenir moltes batalles per aquest comportament editorial. Això va ser un altre dels motius pels quals hi va haver aquest distanciament amb el món anglosaxó, i del seu refugi final en una editorial selecta i respectuosa amb els autors com Anagrama.

És a dir, Tom Sharpe, un cop instal·lat a Catalunya i des del seu racó de Palafrugell , es va sentir més reconegut intel·lectualment i més afí a una manera d'entendre la vida del que la seva experiència a Gran Bretanya li havia suposat fins aleshores. Les converses amb els seus editors , Jorge Herralde i Lali Gubern, amb la seva agent literària Gloria Gutiérrez , amb el periodista Llàtzer Moix (d'on sortiria un llibre molt interessant de converses) van ser per a ell no només un estímul constant, sinó una prova del fet d'haver escollit el camí correcte. Va tenir una magnífica relació amb tots ells: va guardar diverses cartes dirigides a Jorge Herralde on li diu que no l'abandonarà mai, que la seva relació personal era molt més important que qualsevol oferta. Tot això va contribuir al fet que Tom Sharpe , un estranger en un país estranger, adoptés Catalunya com a la seva residència definitiva.

"Sóc aquí per quedar-me ", escrivia al seu germà Phil el juny del 1996, dos dies després de formalitzar una decisió important:deixar l'hotel Llevant després de cinc anys de viure-hi i comprar una casa a Llafranc , a pocs metres del mar. Aquest fet va influir, lògicament , en la decisió d'instal·lar-se definitivament aquí. I així va ser, fins a la seva mort, la matinada del dia 6 de Juny del 2013.

Continua la carta al seu germà:

"La casa on visc no és del meu tipus preferit , però està a la part més exclusiva i cara de la Costa Brava, i això m'agrada. Durant la setmana no hi ha ningú; soc com un pèsol en una taula buida. L'únic so que m'acompanya és el del vent i ara mateix el violí del concert de Beethoven que sona. D'una manera que resulta curiosa, sóc feliç en aquesta soledat. Pot ser que sigui perquè vaig tenir una infantesa solitària;ens movien tant que resultava impossible fer-me amic d'altres nois. Ara, assegut a la meua butaca, amb les finestres obertes i els llums del jardí encesos i brillants , m'arriba una brisa marina que es barreja amb el violí de Beethoven i puc dir que EM SENTO COMPLETAMENT LLIURE I FELIÇ.

El que he volgut destacar durant la meua intervenció és que Tom Sharpe va ser un home molt més complex del que les entrevistes i els estereotips de la seva obra han donat a entendre. I entenc que és també obligació de la Fundació que presideixo perseguir aquesta quimera, la veritat oculta d'on van néixer les seves novel·les que ens fan partir de riure.

Sharpe va voler ser poeta, una altra de les veus que Wilt va sufocar. M'agradaria acabar amb aquest poema escrit al 1963:

"My face the night

**The dark my sight
My eyes the light
In which I see**

**In my the stream
In my the gleam
In me the dream
Of what I'll be
When the dream ends
When the dark sends
When Heaven sends
The Rose to me"**

Les roses no van deixar mai d'arribar-li en vida , a Tom Sharpe, i ara li arriben també després de la seva mort.

Moltíssimes gràcies per la seva atenció.

Universitat de Girona, 18 de Desembre del 2015